

Детермінанти інвестиційної діяльності комерційних банків

Брежнєва-Єрмоленко О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

Золотарьова О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету

Москаленко К.О.

студент
Дніпровського державного технічного університету

Статтю присвячено актуальним питанням інвестиційної діяльності комерційних банків. Розглянуто основні детермінанти, що впливають на обсяги та структуру інвестиційних вкладень банків України. Проаналізовано динаміку структури інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» у розрізі фінансових та реальних інвестицій за період 2013–2017 рр. Досліджено причини низького рівня інвестиційної діяльності банківських установ України. Охарактеризовано основні умови активізації інвестиційної діяльності комерційних банків.

Ключові слова: комерційні банки, інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний портфель, цінні папери, нормативи інвестування, інвестиційний ризик.

Брежнєва-Єрмоленко О.В., Золотарева О.В., Москаленко К.О. ДЕТЕРМИНАНТЫ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ

Статья посвящена актуальным вопросам инвестиционной деятельности коммерческих банков. Рассмотрены основные детерминанты, влияющие на объемы и структуру инвестиционных вложений банков Украины. Проанализирована динамика структуры инвестиционной деятельности АО «Raiffeisen Bank Aval» в разрезе финансовых и реальных инвестиций в период 2013–2017 гг. Исследованы причины низкого уровня инвестиционной деятельности банковских учреждений Украины. Охарактеризованы основные условия активизации инвестиционной деятельности коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный портфель, ценные бумаги, нормативы инвестирования, инвестиционный риск.

Brezhnyeva-Yermolenko O.V., Zolotaryova O.V., Moskalenko K.O. DETERMINANTS OF INVESTMENT ACTIVITY OF COMMERCIAL BANKS

The article is devoted to the actual issues of investment activity of commercial banks. The main determinants influencing volumes and the structure of investments of Ukrainian banks were overviewed. The dynamics of the investment activity structure of "Raiffeisen Bank Aval" was analyzed in terms of financial and real investments during the years 2013-2017. The reasons of the low level of investment activity of Ukrainian banking institutions were investigated. The basic conditions of activation of investment activity of commercial banks were characterized.

Keywords: commercial banks, investments, investment activity, investment portfolio, securities, investment norms, investment risk.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У системі відтворення української економіки банківським інвестиціям належить важлива роль у відновленні та збільшенні високих темпів економічного зростання. В інвестиційних процесах комерційні банки виступають як розпорядники інвестиційних ресурсів та як установи, що підвищують інвестиційну привабливість країни, регіонів та

окремих галузей економіки. За сучасних умов проблема інвестиційної діяльності комерційних банків потребує подальшого розгляду та вирішення, насамперед у контексті формування інвестиційної політики банків, зокрема напрямів інвестування, та впливу чинників, що зумовлюють недостатню ефективність інвестиційної діяльності банківських установ України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні засади дослідження і практика реалізації інвестиційної діяльності комерційних банків досить масштабно досліджуються у працях українських учених: З.М. Васильченко, В.І. Версаль, О.Д. Вовчак, І.В. Волошина, В.І. Грушка, М.І. Крупки, Б.Л. Луціва, І.О. Лютого, О.В. Мертенса, В.І. Міщенко, О.М. Мороза, С.В. Науменкової, А.А. Пересяди, Л.О. Примостки, М.І. Савлука. Значну увагу вивченню питання інвестиційної діяльності комерційних банків приділено також у роботах російських економістів: М. Блауга, Е. Бреґеля, Л. Курманової, Ю. Масленченкова, А. Шеремета. Вагоме місце у дослідженні методів здійснення довгострокових вкладень банками займають праці західних учених: К. Вікселя, М. Гордона, Ф. Ліста, Г. Марковіца, Р. Міллера, Д. Ратнера, Р. Редкліфа, П. Самюельсона, В. Шарпа, Й. Шумпетера та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах диспропорцій банківських балансів та постійного дефіциту довгострокових банківських ресурсів існує потреба в подальшому дослідженні теоретичних та практичних аспектів здійснення інвестиційної діяльності комерційними банками та виявленні негативних чинників впливу на інвестиційну діяльність банків із метою їх уникнення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей інвестиційної діяльності комерційних банків та конкретизація основних детермінант впливу на обсяги інвестицій банківського сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Велику роль в активізації інвестиційної діяльності відіграють банки, які акумулюють та перерозподіляють тимчасово вільні кредитні ресурси, спрямовуючи їх у пріоритетні сфери економічної діяльності. Згідно з чинним законодавством України, інвестиційна діяльність банків охоплює «інвестиції у розвиток власного бізнесу (купівля основних фондів банку, відкриття філій, вкладення у новітні банківські технології й послуги); інвестиції у розвиток іншого підприємства; формування інвестиційного портфеля банку; участь у формуванні або кредитуванні інноваційно-інвестиційних проектів» [1].

Законом України «Про банки і банківську діяльність» у 2001 р. було передбачено можливість функціонування в країні інвестиційних банків. Ці установи мали можливість вкладати в акції більший відсоток статутного

капіталу (до 90%). Однак інвестиційні банки могли залучати ресурси за рахунок депозитів фізичних осіб в обсязі не більше 5% капіталу, а тому в Україні жодного інвестиційного банку не було створено.

Експерти фінансового ринку відзначають той факт, що сьогодні вкладення українських банків в економіку здійснюється у двох основних формах: реальних інвестицій (пряме фінансування інвестиційних проектів) та фінансових активів (вкладання у цінні папери). Надання банківських інвестиційних кредитів і вкладення у цінні папери формують інвестиційно-кредитний портфель банку [2].

Комерційні банки можуть приймати участь в інвестиційному процесі за такими основними видами діяльності: 1) обслуговувати рух коштів, що належать інвесторам-клієнтам і призначені для інвестиційних цілей; 2) співпрацювати з клієнтами в мобілізації накопичень і заощаджень та спрямовувати їх на інвестиційні цілі через ринок цінних паперів; 3) вкладати в інвестиційний процес власні і залучені ресурси.

На сучасному етапі розвитку банківської системи операції із цінними паперами займають вагоме місце в інвестиційній діяльності банку. Частка вільних грошових ресурсів, що спрямовується на купівлю цінних паперів, у провідних банках Європи становить приблизно 20–40%. В українських банках вона набагато менша – 5–10%. Більш детальний аналіз показав, що участь українських банків в операціях на ринку цінних паперів нерівнозначна. Зберігається тенденція, що найбільш активно на ринку цінних паперів працюють банки першої групи, в яку входять найбільш великі за розміром активів і власного капіталу банки, такі як «Перший український міжнародний банк», «Райффайзен Банк Аваль», «Укрсоцбанк», «Промінвестбанк», а також державні банки: «Ощадбанк», «Укресімбанк», «Укргазбанк». Найбільший показник за першою групою банків спостерігався на початку 2014 р., коли він становив 78,6%. Найменші показники, як правило, припадають на четверту групу банків і становлять у середньому близько 5%. Із загального числа діючих на початок 2017 р. банків 33 банки не мали інвестицій у цінні папери, і всі ці банки входять до третьої та четвертої груп [3].

Аналіз динаміки вартості цінних паперів у портфелі банків із 2004 по 2018 р. (рис. 1) дав змогу виділити такі періоди зміни акцентів інвестиційної діяльності: 1-й період (2004–2006 рр.) – обсяги вкладень демонстру-

вали стійку динаміку зростання, незважаючи на невеликі темпи; 2-й період (2007–2009 рр.) характеризувався нарощенням обсягів в умовах подолання наслідків світової фінансової кризи; 3-й період (2010–2012 рр.) – стрімке збільшення обсягу інвестицій у 2010 р., що вплинуло на темпи приросту інвестицій у подальші роки; 4-й період (2013–2018 рр.) – обсяг банківських інвестицій у цінні папери зріс у три рази, що викликано, насамперед, знеціненням національної валюти. Спостерігається поліпшення економічної ситуації в Україні у цілому у зв'язку зі зростанням зацікавленості банків у придбанні фінансових інструментів із відносно високою доходністю, таких як ОВДП.

Разом із тим значне збільшення кількісного показника вартості портфеля цінних паперів несуттєво вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банку. За останні роки спостерігаються позитивні тенденції щодо при-

росту питомої ваги вкладень у цінні папери з одночасним зменшенням питомої ваги наданих кредитів [3] (табл. 1).

Тенденція до зростання обсягу та питомої ваги інвестиційного портфеля в активах банків є достатньо стабільною. Вкладаючи кошти у цінні папери, банки, таким чином, уникали кредитного ризику, а обсяги наданих кредитів у процентному відношенні зростали з 2013 до 2016 р. Протягом останніх двох років їхня частка скоротилася на 2,34%, а обсяги кредитних коштів на початок 2018 р. перевищували обсяги вкладень у цінні папери у 2,43 рази.

У контексті вивчення інвестиційної діяльності банківських установ окрему увагу привертає той факт, що більшість дослідників розглядає інвестиційну діяльність через призму фінансових інвестицій та відносить перелік об'єктів інвестиційної діяльності банків виключно до цінних паперів [4, с. 16]. Участь

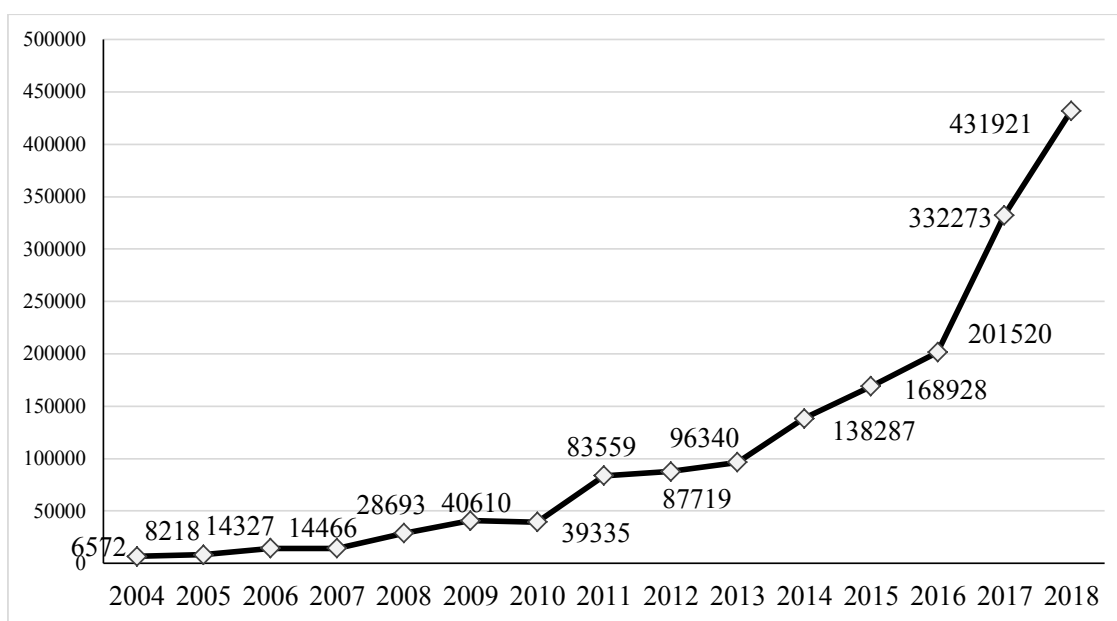

Рис. 1. Динаміка зміни вартості портфеля цінних паперів вітчизняних банків у 2004–2018 рр. (на початок року), млн. грн.

Таблиця 1

Активи банків за вкладеннями у цінні папери в 2013–2018 рр. (на початок року)

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Загальні активи, млн. грн.	1127292	1278095	1316852	1254385	1256299	1333831
Вкладення у цінні папери, млн. грн.	96340	138287	168928	201520	332273	425803
Питома вага, %	8,55	10,82	12,83	16,07	26,45	31,92
Кредити надані, млн. грн.	815327	911402	1006358	1009768	1005923	1036745
Питома вага, %	72,33	71,31	76,42	80,5	80,07	77,73

банків у кредитуванні реального сектору економіки до інвестиційної діяльності у більшості досліджень не аналізується.

Аналіз інвестиційної діяльності банку слід проводити в розрізі фінансових та реальних інвестицій. І хоча, відповідно до чинних нормативних положень, лівова частка інвестиційної діяльності банку ідентифікується як фінансові інвестиції, для аналізу окремого банку необхідно відносити вкладення банків в асоційовані та дочірні компанії та інвестиційну нерухомість до реальних інвестицій. Такий підхід використовується виключно на основі врахування спрямованості здійснення інвестиційної банківської діяльності у вигляді інвестицій в асоційовані та дочірні компанії.

Підґрунтям та теоретичною основою віднесення інвестицій в асоційовані та дочірні компанії до реальних інвестицій банку є те, що поняття «реальні інвестиції» ототожнюється із вкладанням коштів у реальні активи, де, зокрема, виділяють ресурси, які спрямовані на розширення сфери діяльності об'єкта інвестування, а саме на організацію дочірніх підприємств, відкриття філій, представництв, розширення асортименту продукції та послуг, організацію нових видів діяльності тощо. Доцільність застосування саме такого підходу в рамках даного дослідження підтверджується тим, що в сучасній науковій літературі й досі ведуться дискусії щодо правомірності та обґрунтованості використання тих чи інших схем класифікації банківських інвестицій.

Напрямок інвестиційної діяльності у розрізі фінансових та реальних інвестицій можна розглянути відповідно до наявної сукупності активів окремого банку. У табл. 2 наведено динаміку структури інвестиційної діяльності АТ «Райффайзен Банк Аваль» у розрізі фінансових та реальних інвестицій [5]. Варто відзначити, що аналіз даних за останні п'ять років свідчить про тенденцію поступового збільшення питомої ваги фінансових інвестицій та одночасного зниження питомої ваги реальних інвестицій.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» є однією з найпотужніших та найнадійніших установ українського фондового ринку. Протягом 2013–2017 рр. портфель цінних паперів банку постійно зростав – із 8 437 тис. грн. у 2013 р. до 1 127 477 тис. грн. у 2017 р. Збільшення обсягу портфеля цінних паперів відбулося за рахунок вкладення в державні боргові цінні папери у вигляді ОВДП та в казначейські облигації США.

Для гармонізації національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними 21.02.2018 затверджено нову Інструкцію з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України [6], згідно з якою змінено принципи групування фінансових інструментів. Так, банк після первісного визнання оцінює борговий фінансовий актив за: 1) амортизованою собівартістю; 2) справедливою вартістю з визнанням переоцінки в іншому сукупному доході; 3) справедливою вартістю з визнанням переоцінки через прибутки/збитки.

Саме ці зміни спричинили зростання вартості цінних паперів у портфелі банку до погашення, оскільки депозитні сертифікати Національного банку України стали оцінюватися за амортизованою собівартістю. А відповідно до МСФЗ, до фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю, належать фінансові активи, які утримуються до погашення, тобто мають граничний термін погашення. Це спричинило зростання портфеля цінних паперів АТ «Райффайзен Банк Аваль» до погашення до 4 020 253 тис. грн. на початок 2018 р. (рис. 2). Також можна відзначити скорочення інвестування банку в асоційовані і дочірні компанії на 76,1%, а також зменшення володіння інвестиційною нерухомістю (-24,3%). Зміни частки окремих видів фінансових активів відобразилися на структурі інвестицій АТ «Райффайзен Банк Аваль».

Діаграма рис. 2 демонструє, що в інвестиційному портфелі «Райффайзен Банк Аваль» станом на кінець 2017 р. переважають торгові цінні папери: ОВДП і казначейські облигації США, депозитні сертифікати НБУ у складі

Таблиця 2

Структура інвестицій АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013–2017 рр. (на кінець року), %

Роки	Фінансові інвестиції	Реальні інвестиції
2013	71,82	28,18
2014	92,96	7,04
2015	87,76	12,24
2016	98,38	1,62
2017	98,22	1,78

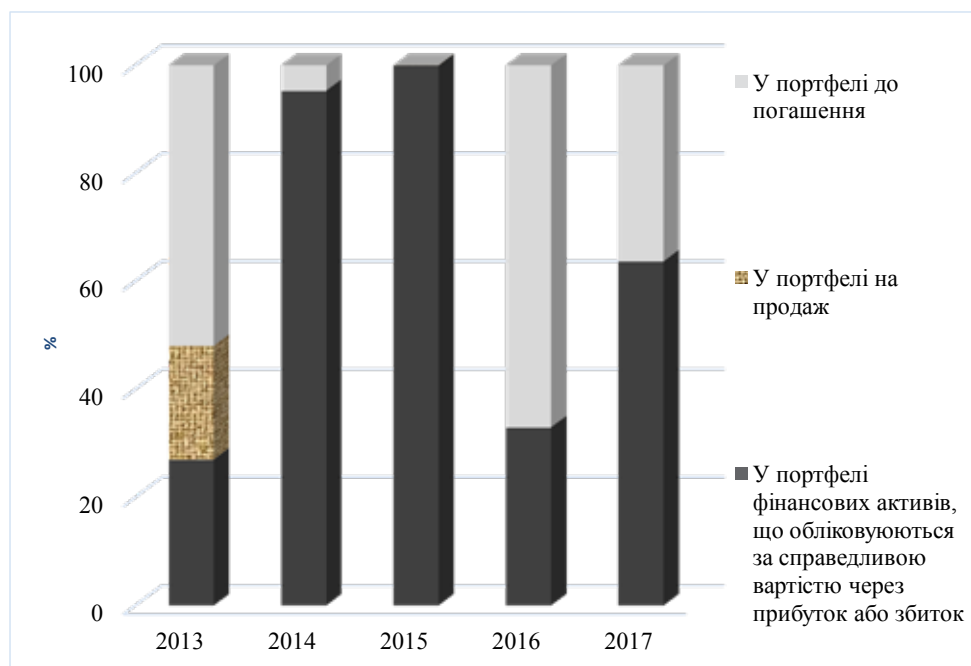

Рис. 2. Динаміка структури фінансових активів інвестиційного портфеля АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2013–2017 рр. (на кінець року), %

портфеля до погашення займають 33,6%. Частка цінних паперів у портфелі на продаж на кінець 2013 р. становила 21%, у наступних роках не перевищувала 1%, а станом на кінець 2014 та 2017 рр. банк узагалі не формував цей тип портфеля цінних паперів.

Банк здійснює брокерські та дилерські операції в усіх сегментах ринку цінних паперів. Однак протягом аналізованого періоду найвагомішу частку займають операції з облігаціями внутрішньої державної позики.

АТ «Райффайзен Банк Аваль» практично призупинив операції з корпоративними облігаціями, облігаціями місцевих позик та акціями, що може свідчити про низький рівень розвитку фондового ринку, а також про підвищення інвестиційної привабливості державних цінних паперів.

На сучасному етапі в економіці України відбуваються негативні тенденції, які потребують належної уваги під час інвестиційної активності комерційних банків. Важливим аспектом вивчення інвестиційної діяльності банку є аналіз нормативів інвестування. Для забезпечення контролю над інвестиційною діяльністю банків, а саме за прямими інвестиціями, Національний банк України встановлює нормативи інвестування: норматив інвестування у цінні папери окремо за кожною установою (Н11) та норматив загальної суми інвестування (Н12) [7].

Норматив інвестування у цінні папери окремо за кожною установою (Н11) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання коштів банку до статутних капіталів установ, що може призвести до втрати капіталу банку. Норматив загальної суми інвестування (Н12) встановлюється для обмеження ризику, пов'язаного з операціями вкладання (прямого чи опосередкованого) коштів банку до статутних капіталів будь-яких юридичних осіб, що може призвести до втрати капіталу банку.

Порівняння стану виконання нормативів інвестування банками України з граничними, встановленими НБУ, дає змогу зробити висновок про дуже низьку інвестиційну активність комерційних банків. Протягом аналізованого періоду значення нормативу інвестування у цінні папери окремо за кожною банківською установою (Н11) має тенденції до зменшення від 0,05% до 0,000005% і жодного разу не перевищує достатнє значення. Норматив загальної суми інвестування (Н12) також знижується: у 2017 р. становив 0,32%, що більше ніж у 10 разів менше показника 2010 р., який дорівнював 3,41% [8]. Економічні нормативи Н11 та Н12 не перевищують достатніх значень, але це не пояснює ситуацію окремо по кожному банку, проте свідчить про мінімізацію ризиків банками під час здійснення інвестиційної діяльності.

Станом на 1 жовтня 2018 р. АТ «Райффайзен Банк Аваль» дотримувався нормативів інвестування: норматив Н11 становив 0,80, а норматив Н12 – 0,84 за допустимих значень 15 і 60 відповідно. Це свідчить про те, що банк ефективно управляє ризиками, пов'язаними з інвестиційною діяльністю, що підтверджується стабільним зростанням обсягів інвестиційної діяльності та свідчить про виважену та ефективну інвестиційну політику.

Ризик інвестиційної діяльності банку – це потенційна можливість недоотримання доходів або зменшення ринкової вартості капіталу банку внаслідок несприятливого впливу зовнішніх або внутрішніх чинників під час здійснення інвестиційної діяльності [9].

Інвестиційний ризик має здатність розщеплюватися на інші різновиди ризиків, пов'язаних із веденням банківської діяльності, що водночас відображується у прояві щільного взаємозв'язку між окремими банківськими ризиками: кредитним, зміни процентної ставки, ринковим, валютним, операційно-технологічним, репутації, юридичним. Отже, багатогранність та множинність виникнення та прояву інвестиційного ризику банку зумовлюють необхідність застосування методів та підходів теорії оптимізації, які дають змогу не лише врахувати наявні умови функціонування банку, а й можливі наслідки його розвитку, спираючись на наявний та можливий рівень змінності показників його інвестиційної діяльності відповідно до існуючих умов ведення банківської діяльності у цілому.

До інструментарію управління інвестиційним ризиком банку, що визначається з погляду формування зовнішніх керуючих впливів, слід насамперед віднести законодавчу та нормативну базу щодо здійснення банківської діяльності у цілому та проведення інвестиційної діяльності зокрема, а також окремі рішення та постанови регуляторів банківських та фінансових послуг тощо.

Основними причинами недостатнього розвитку інвестиційної діяльності банківських установ є [10]: недосконалість дієвого механізму банківського інвестування; низький ступінь упровадження банками нових інвестиційних продуктів; низька ефективність методів аналізу та управління інвестиційною діяльністю; високі інвестиційні ризики і низький рівень корпоративного управління; відсутність практики розроблення дієвих інвестиційних стратегій.

Подальший розвиток інвестиційної діяльності вітчизняних банків залежить від активної

участі всіх суб'єктів цього процесу: населення як найбільшого постачальника грошових коштів, банків як посередника, кредитора та інвестора, суб'єктів господарювання як основних об'єктів вкладення ресурсів та держави як організатора правових відносин між усіма учасниками інвестиційної діяльності. Велике значення має й попит на кредити, зміни якого впливають на рівень активації інвестиційної банківської діяльності. Підвищення вартості кредитних ресурсів зменшує попит на них, особливо в найчисельнішій категорії постачальників – населення. За таких умов банки змушені шукати альтернативні шляхи ведення активної діяльності. Оптимальним варіантом у цьому разі стає вкладення коштів у цінні папери, що, своєю чергою, передбачає наявність розвинутого ринку цінних паперів. Необхідним складником банківської інвестиційної діяльності є моніторинг ринку позикових коштів. Попит на короткострокові та споживчі кредити пригальмовує інвестиційну діяльність банків, а зростаюча необхідність у довгострокових інвестиційних кредитах стимулює її.

Висновки з цього дослідження. Для вітчизняної банківської системи характерною є ситуація, коли банківські установи займаються переважно власне банківською діяльністю та значно менше – інвестиційною, на що впливає низка стримуючих чинників.

Проведений аналіз підтвердив, що сьогодні особливо гостро постає проблема активізації інвестиційної діяльності.

Основним джерелом одержання прибутку для банківських установ більшості розвинених країн є не банківські операції, а кошти від інвестування пріоритетних галузей економіки та інноваційних проектів. В Україні ж у структурі інвестиційного портфеля банківських установ переважають капіталовкладення у цінні папери, серед яких перше місце посідають ОВДП.

Разом із тим інвестиційна діяльність банків як фінансових посередників має ще й макроекономічний аспект: із позицій розвитку економіки інвестиційна діяльність банків сприяє зростанню багатства не тільки на рівні банку, а й суспільства у цілому, тобто ефект від інвестиційної діяльності банків полягає у досягненні приросту суспільного капіталу. Саме тому перспективи розвитку інвестиційної діяльності залежать не лише від вибраної інвестиційної стратегії банку, а й значною мірою від ефективності антикризових заходів, які мають бути прийняті з боку держави. Впровадження дієвих монетарних, фіскаль-

них та правових інструментів, удосконалення та розроблення нових нормативно-правових актів щодо банківського інвестування дадуть змогу поліпшити умови ведення підприємницької діяльності та вплинуть на поліпшення інвестиційного клімату в державі. Наявність

єдиного підходу, чіткої стратегії та правового підґрунтя у сфері банківського інвестування є важливою умовою не тільки для ефективної діяльності банківського сектору економіки, а й для соціально-економічного розвитку країни у цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09.1991 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 10.11.2018).
2. Воробйова О.І. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України. Київ; Сімферополь: Аріал, 2010. 396 с.
3. Показники банківської системи 2013–2018 рр. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 (дата звернення: 10.11.2018).
4. Онікієнко С.В. Інвестиційна діяльність банків в економічному контексті. Економіка: теорія та практика. 2015. № 2. С. 12–18.
5. Звітність банку / Офіційний сайт АТ «Райффайзен Банк Аваль». 2013–2018 рр. URL: https://www.aval.ua/ru/about/bank_reports/ (дата звернення: 10.11.2018).
6. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України: Постанова Правління НБУ № 14 від 21.02.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18> (дата звернення: 10.11.2018).
7. Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління НБУ № 368 від 28.08.2001. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01> (дата звернення: 10.11.2018).
8. Значення економічних нормативів у цілому по системі / Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. 2010–2017 рр. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442 (дата звернення: 10.11.2018).
9. Кльоба Л.Г. Ризик-менеджмент банківської інвестиційної діяльності. Вісник Національного банку України. 2010. № 1. С. 44–47.
10. Капраль О.Р. Ідентифікація чинників стимулювання інвестиційної діяльності комерційних банків. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2016. Вип. 2(74). С. 86–93.

REFERENCES:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "About investment activity". Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (Accessed 10 November 2018).
2. Vorobyova, O.I. (2010), Kredytno-investytsiina diialnist bankiv Ukrainy [Credit and investment activity of banks of Ukraine]. Kyiv-Simferopol: Arial. [in Ukrainian].
3. Pokaznyky bankivskoi systemy [Indicators of the banking system]. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=74208 (application date: 10/11/2018)
4. Onikienko S.V. (2015) Investytsiina diialnist bankiv v ekonomichnomu konteksti [Investment activity of banks in the economic context]. Economics: theory and practice, no. 2, pp. 12-18.
5. Zvitnist banku Raiffeisen Bank Aval za 2013-2018 [Reporting by Raiffeisen Bank Aval]. Retrieved from https://www.aval.ua/ru/about/bank_reports/
6. The National Bank of Ukraine (2018), "Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine "On approval of the Instruction on accounting for operations with financial instruments in the banks of Ukraine". Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18> (Accessed 10 November 2018).
7. The National Bank of Ukraine (2001), "Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine « On approval of the instruction on the procedure for regulating the activities of banks in Ukraine". Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18> (Accessed 10 November 2018).
8. Znachennia ekonomichnykh normatyviv v tselomu po systemi 2010-2017 [Value of economic norms in general on the system]. Retrieved from https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
9. Kloba L.G. (2010) Ryzik-menedzhment bankivskoi investytsiinoi diialnosti [Risk Management of Banking Investment Activity]. Bulletin of the National Bank of Ukraine, no. 1, pp. 44-47.
10. Kapral O.R. (2016) Identyfikatsiia chynnykiv stymuliuvannia investytsiinoi diialnosti komertsiiynykh bankiv [Identification of factors stimulating investment activity of commercial banks]. Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management, vol.2 (74), pp. 86-93.